

מוניטור ליישום החלטת ממשלה 3790 להשקעה בירושלים המזרחית

רבעון דצמבר 2020 – חינוך לגיל הרך

נתיבה: נעה דגוני, ארז וגנר

מען - نقابة عمالتيّة (ג.מ.)
מען - ארגון עובדים (ע"ר)
MAAN-WORKERS ASSOCIATION [R.A.]

עיר עמים
ir amim
عير عميم

תוכן עניינים'

- I. רקע – המחסור במסגרות לגיל הרך בירושלים המזרחית..... 3
- II. ההשקעה במעונות יום בהחלטת הממשלה 3790..... 4
- III. סבסוד הולם של שכר הלימוד במעונות – תנאי הכרחי לפתרון..... 6
- IV. קשיים נוספים במערך הקיים של מעונות היום..... 8
- V. השקעה במשפחתונים מפקחים – עד להקמת מעונות היום ולצדם..... 9
- VI. המלצות להתאמת מערך מעונות היום לצרכי התושבים בירושלים המזרחית..... 11

החלטת הממשלה 3790 ל"צמצום פערים חברתיים כלכליים ופיתוח כלכלי במזרח ירושלים" קובעת לראשונה צעדים להגדלת מספר מעונות היום בירושלים המזרחית, במסגרת תת הפרק העוסק בתעסוקה ורווחה. ההחלטה קובעת הקצאה של 50 מיליון ש"ח תוספתיים על פני השנים 2019-2023 להשלמת עלויות עבור הפקעת הקרקעות הנדרשת לבינוי מעונות היום, וכן מגביהה את תקרת התקנים לבינוי מעונות יום בירושלים המזרחית. הרבעון הנוכחי יתמקד ביישום סעיפים אלה של ההחלטה על רקע המחסור הקשה במסגרות לגיל הרך בירושלים המזרחית וייתחס לצעדים נדרשים נוספים בתחום.

¹ ברצוננו להודות למרכז לחינוך משפטי קליני, הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית. תודה מיוחדת לעו"ד דנה גינוסר מהקליניקה לנשים וכלכלה על שותפותה בעבודה רבת השנים לקידום מעונות יום ומשפחתונים בירושלים המזרחית, ועל חלקה בניסוח ההמלצות המובאות בדו"ח זה.

1. רקע – המחסור במסגרות לגיל הרך בירושלים המזרחית

קיומן של מסגרות חינוכיות איכותיות ומפוקחות לגיל הרך הוא בעל חשיבות גדולה לצמצום פערים חברתיים-כלכליים ולקידום הרווחה בקהילה. החל מטיפול איכותי לילדים במקביל לאפשרות של ההורים ובפרט אמהות, לצאת לעבודה; דרך קידום בריאות הילד והתפתחותו; ועד להשפעה חיובית על שוויון מגדרי וכלכלי-חברתי. מההיבט התעסוקתי, העדרן של מסגרות איכותיות ומסובסדות לגיל הרך מהווה חסם משמעותי מאד להשתלבותן של נשים תושבות ירושלים המזרחית בשוק העבודה, התורם לשיעורי השתתפותן הנמוכים בתעסוקה.²

המודעות לחשיבותן של מסגרות חינוך לגיל הרך עלתה בשנים האחרונות בישראל, ומאז המחאה החברתית בשנת 2011 הן קודמו ברמת החקיקה, התקצוב וההקמה. עם זאת, בירושלים המזרחית החינוך הציבורי לגיל הרך לא זכה לקידום מערכתי משמעותי עד להחלטת הממשלה 3790, הקובעת צעדים התחלתיים במסגרת פרק התעסוקה.

היעדר ההשקעה בתחום ניכר בנתונים – נכון למאי 2018, 2% בלבד מהילדים בגילאי לידה עד 3 בירושלים המזרחית היו רשומים במסגרות מפוקחות, לעומת 24% מהילדים בגילאים אלה בישראל.³ נכון לינואר 2020 התגוררו בירושלים המזרחית כ-40,000 ילדים בגילאי לידה עד 4, אולם פעלו בה רק ארבעה מעונות יום ציבוריים ובהם 20-24 כיתות מעון בסך-הכל ו-28 משפחתונים מוכרים בלבד.⁴ במערב העיר פועלים כיום 118 מעונות-יום ציבוריים ו-440 משפחתונים, כאשר מספר הילדים בגילאי לידה עד 4 עומד על כ-72,000.⁵ **על-פי עיריית ירושלים עצמה חסרות בירושלים המזרחית 242 כיתות מעון יום או משפחתון** (נכון לינואר 2020).⁶

² על-פי **השנתון הסטטיסטי של מכון ירושלים לשנת 2020**, 25% בלבד מהנשים תושבות ירושלים המזרחית בגילאי העבודה השתתפו בכח העבודה, לעומת 79% מהגברים. להרחבה נוספת בנושא ראו "מוניטור ליישום החלטת ממשלה 3790 להשקעה בירושלים המזרחית" של עיר עמים ומען – ארגון עובדים, **רבעון מרץ 2020 ורבעון יוני 2020**.

³ יד הנדיב, חוותית גידול הילדים בגיל הרך והיחס למסגרות חינוכיות/טיפוליות במזרח ירושלים – הצגת תובנות ממחקר שירות, פברואר 2020.

⁴ **תשובת עיריית ירושלים לבקשת חופש מידע של מען** – ארגון עובדים והמרכז לחינוך משפטי קליני באוניברסיטה העברית, ינואר 2020 (להלן: חופש מידע, עיריית ירושלים, ינואר 2020).

⁵ **האגף למעונות יום ומשפחתונים** באתר משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים; מכון ירושלים למחקרי מדיניות, **שנתון סטטיסטי לשנת 2019**.

⁶ בתחשיב על-פי ביקוש של 30% מהילדים בגילאי לידה עד 3. על-פי: חופש מידע, עיריית ירושלים, ינואר 2020, ה"ש 3 לעיל. האגף אינו עורך הבחנה בין כיתות מעון יום / משפחתון בחישוב המחסור.

בשל העוני החריף בירושלים המזרחית והצורך הדוחק בפתרונות לנשים עובדות וילדיהן, היעדר מסגרות איכותיות ומסובסדות יצר שוק גדול של מעונות פרטיים בלתי מפוקחים. חלקם זולים ביותר, במחיר פגיעה בתנאי הטיפול וההעסקה – פעוטות רבים ללא השגחה וטיפול מתאימים, וכוח עבודה מנוצל; אחרים דורשים שכר לימוד גבוה מאד, שאינו מהווה ערובה לאיכות הטיפול או לתנאי העבודה.

חשיבותן של מסגרות ציבוריות איכותיות של חינוך לגיל הרך מקבלת משנה תוקף בימים אלה של משבר הקורונה. זאת הן לאור החרפת המצוקה הכלכלית והתעסוקתית בישראל ובירושלים המזרחית והן לאור ריבוי האתגרים הכלכליים והפדגוגיים עמם מתמודדות מפעילות המסגרות לגיל הרך בעטיו של המשבר.

למרבה הצער, לא זאת בלבד שהמערך הקיים אינו עונה על הצרכים בשטח, אלא שלאחרונה צומצם הסבסוד,⁷ בד בבד עם החמרת המצב הכלכלי לאור משבר הקורונה. בהינתן מערכי הפיצוי הלוקים בחסר גם מפעילות המסגרות לגיל הרך מתקשות לשאת בנטל הכלכלי של התקופה, ומאות מסגרות נסגרו בחודשים האחרונים.⁸ זה הזמן להשקעה משמעותית בחינוך לגיל הרך בירושלים המזרחית – במעונות היום ובמשפחתונים המפוקחים כאחד.

II. ההשקעה במעונות יום בהחלטת הממשלה 3790

החלטת הממשלה 3790 ל"צמצום פערים חברתיים כלכליים ופיתוח כלכלי במזרח ירושלים" קובעת לראשונה צעדים להגדלת מספר מעונות היום בירושלים המזרחית, במסגרת תת הפרק העוסק בתעסוקה ורווחה:

1. הקצאת 50 מיליון ש"ח תוספתיים על פני השנים 2019-2023 להשלמת עלויות עבור הפקעת הקרקעות הנדרשת עבור בינוי מעונות יום, שמימושם כפוף להפקעה בפועל של הקרקעות על-ידי עיריית ירושלים (ס'2(א)(6) להחלטה).

⁷ מחירון הסבסוד לשנת הלימודים הנוכחי (תשפ"א) כולל קיצוץ של 7% בסבסוד לאור החלטת הממשלה מס' 3409 מינואר 2018 שקבעה קיצוץ רוחבי בתקציבי הממשלה.

⁸ ראו למשל ישיבת המעקב של הועדה לענייני ביקורת המדינה, פרוטוקול מס' 77, בעניין "מצוקת הגנים הפרטיים – דוח מבקר המדינה 161 – מעונות יום ומשפחתונים לפעוטות", 26/10/20.

2. עידוד העירייה להגדלת מספר התקנים לתכנון ובינוי מעונות יום בירושלים המזרחית – עיריית ירושלים תקבל כפול מתקרת סך הכיתות המקסימלי לרשות מקומית, בתנאי שמחצית מתוכה תשמש לבניית מעונות בירושלים המזרחית בלבד (ס'2(5)א) להחלטה).

בהינתן המחסור החריף במעונות יום ציבוריים, ההשקעה במסגרות לגיל הרך היא צעד נחוץ ומשמעותי, אולם המהלכים הקבועים בהחלטה כשלעצמם אינם מבטיחים את השיפור הנדרש. צריך היה ללוותם בהשקעה תקציבית ייעודית שתתאים את התכניות המוצעות למציאות הכלכלית-חברתית בירושלים המזרחית, כפי שיפורט בהמשך. מעבר לכך, **יישום הסעיפים הרלוונטיים בהחלטה נתקל**

במספר אתגרים משמעותיים:

▪ **קושי בהליכי ההפקעה –** לטענת העירייה, הליך הפקעת הקרקעות המקודם בהחלטה נועד להוות פתרון למחסור המשמעותי בקרקעות בייעוד ציבורי בירושלים המזרחית. לפי גורמים בעירייה, המהלך נתקל בקשיים משמעותיים שמונעים מיצוי של תקני המעונות שהוקצו לצורך התוכנית. המרכזיים שבהם, כפי שדווחו על-ידי גורמי הביצוע, הם תקצוב חסר וקושי באיתור קרקעות מתאימות. עם זאת, ניתן לראות התקדמות איטית בתהליך. נכון להיום, צפוי להיפתח בשועפט מעון ובו 4 כיתות. מלבדו, ישנן 17 כיתות מעון בארבע שכונות המצויות בשלבי תכנון שונים.⁹ נציין כי לטעמנו שורשו של הקושי מצוי באפליה מתמשכת בתכניות מתאר של הרשויות הישראליות המקצות שטחים מעטים למגורים ולמבני ציבור בירושלים המזרחית.

▪ **קושי בהגדלת מספר התקנים –** ההחלטה מבקשת לספק מענה לבעיה ארוכת שנים – אי-הקצאת תקני מעונות יום לטובת תושבי ירושלים המזרחית. היא סובלת בהקשר זה ממספר חולשות עיקריות:

○ **הכמות השנתית של מעונות יום שיש לבנות ולתכנן אינה מוגדרת על-פי הצורך העולה מהשטח אלא נגזרת מהתקרה המקסימאלית לבניית מעונות במועצה מקומית בשנה.** כך, למרות המחסור החריג ב-242 כיתות מעון בירושלים המזרחית – הוקצו

⁹ על בסיס שיחה עם כרמית פדרמן, מחלקת החינוך לגיל הרך, עיריית ירושלים, 3.1.2021.

לירושלים המזרחית ממוצע של 12 תקני מעונות יום לשנה בלבד בשנים 2019-2020. אף הללו הגיעו למימוש חלקי בלבד.¹⁰

- **מימון, בינוי ותכנון מעונות היום החדשים במסגרת התקנים המוצעים אינם מקבילים תקצוב ייעודי הנגזר ממיפוי הצרכים והאתגרים בבניית המעונות, אלא נגרעים מהתקציב המיועד לבינוי מעונות יום עבור האוכלוסייה הערבית בישראל – אוכלוסייה המתמודדת בעצמה עם תקצוב חסר ומחסור משווע במעונות יום.**

III. סבסוד הולם של שכר הלימוד במעונות – תנאי הכרחי לפתרון

אוכלוסיית ירושלים המזרחית סובלת מעוני חריף שתחולתו לנפש נושקת ל-80% מזה עשור, ומשיעורי תעסוקת נשים נמוכים ביותר.¹¹ המצב החמיר באופן דרמטי בעקבות משבר הקורונה, שהביא לאובדן משרות של כשליש מתושבי ירושלים המזרחית, נכון ליוני 2020.¹² בהיעדר מענה לאתגרים הכלכליים בירושלים המזרחית דרך סבסוד מתאים של תשלומי ההורים למעונות היום, ההשקעות והמהלכים הקבועים בהחלטת הממשלה עלולים לרדת לטימיון.

(א) אי התאמת היקף הסבסוד: נכון להיום, העלות החודשית המינימאלית שנדרשים לשלם ההורים הזכאים לרמת הסבסוד הגבוהה ביותר למעון יום מלכ"ר עומדת על 866 ש"ח לילד/ה ו-1,071 ש"ח לתינוק/ת,¹³ סכום חודשי שידן של מרבית המשפחות בירושלים המזרחית אינה משגת. בשוק עבודה פוגעני שמאופיין בהכנסה נמוכה, דרגות הסבסוד הנוכחיות, אף אם הן אפשריות עבור חלק מהמשפחות, הופכות את היציאה לעבודה ללא כלכלית.

¹⁰ תקצוב רשויות מקומיות לבינוי מעונות יום לשנת 2019 – הוראת מנכ"ל מס' 9.8, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים; נוהל תקצוב רשויות מקומיות לתכנון בינוי/הרחבה/הסבה של מעונות יום לשנת 2020 – הוראת מנכ"ל מס' 9.82, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

¹¹ ראו פירוט בה"ש 1 לעיל.

¹² ראו "מוניטור ליישום החלטת ממשלה 3790 להשקעה בירושלים המזרחית" של עיר עמים ומען – ארגון עובדים, רבעון יוני 2020.

¹³ טבלת שכר לימוד לשנת הלימודים תשפ"א במעונות מלכ"רים, משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים. הדרגה המקסימלית היא דרגה 3 – סבסוד עבור משפחה שהכנסתה לנפש מגיעה עד 2100 ש"ח לחודש. מעונות היום הקיימים והמתוכננים בירושלים המזרחית הנם מעונות יום מלכ"ר.

ב) אי התאמת מבחן התמיכה: מבחן התמיכה להשתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או משפחתון של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שמטרתו עידוד שילובן של אמהות בשוק העבודה, קובע שני קריטריונים שמציבים מכשול בלתי עביר עבור חלק ניכר מקהל היעד של מהלכי קידום מעונות היום בירושלים המזרחית:

1. בכדי שמשפחה תהיה זכאית לסבסוד שכר הלימוד למעון או למשפחתון על האם לעבוד

או ללמוד למעלה מ-24 שעות שבועיות.¹⁴

באשר **לדרישת העבודה**, מדובר בהיקף משרה נדיר עבור נשים במציאות של שוק העבודה בירושלים המזרחית. שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של נשים תושבות ירושלים המזרחית בגילאי 25-34, קבוצת היעד המרכזית של מדיניות הסבסוד, עמד על 25% בממוצע בין השנים 2015-2018¹⁵ ובמהלך משבר הקורונה ירד דרמטית. בנוסף, מעדויותיהן של נשים עובדות ומחפשות עבודה בימים אלה, עלה הקושי במציאת משרה של למעלה משעתיים או שלוש שעות יומיות. רבות מהמשתלבות בעבודה בצהרונים מועסקות כ-15 שעות בשבוע; ובסיעוד לא מקצועי כ-20 שעות שבועיות.

דרישת הלימודים החלופית לדרישת העבודה גם היא מדירה רבות מתושבות ירושלים המזרחית מסבסוד. 40.8% מקרב הנשים בגילאי 25-34 אינן מחזיקות בתעודת בגרות ישראלית או פלסטינית ו-37% מתוכן לא השלימו 12 שנות לימוד.¹⁶ בניסיון להשתלב בשוק העבודה, רבות מהן פועלות בשנים אלה בחייהן להשלמת השכלה בסיסית. ואכן, הנתונים מלמדים כי השלמת השכלה משפרת את סיכוייהן בשוק העבודה – מקרב הנשים שלא השלימו 12 שנות לימוד, רק 9.9% מצאו עבודה, ואילו מי שהשלימו 12 שנות לימוד מועסקות בשיעור של 29%. המעטות שהתקדמו במסלול האקדמי והשלימו תואר שני מועסקות בשיעור של 17.63%¹⁷ במצב דברים זה, בולטת בחסרונה ההכרה בלימודים להשלמת תעודת בגרות לצורך סבסוד.

¹⁴ במקרה של משפחות חד-הוריות / שלושה אחים ומעלה השוהים במסגרת חינוך לגיל הרך – מסתפק המבחן ב-20 שעות עבודה שבועיות של האם.

¹⁵ מכון ירושלים למחקרי מדיניות, **שנתון סטטיסטי לשנת 2018**, לוח ז/10 אוכלוסייה בירושלים בגילאי 25-64 לפי תכונות כוח העבודה.

¹⁶ ש.ם.

¹⁷ ש.ם.

2. בן הזוג של האם נדרש לעבוד או ללמוד כתנאי לסבסוד. היות שמטרת הסבסוד היא עידוד תעסוקת אימהות, ספק אם יש ערך בתנאי זה, המהווה מכשול נוסף בדרך לקבלת התמיכה. זאת בפרט לאור דפוסי ההעסקה הפוגעניים של גברים בירושלים המזרחית, המאופיינים בארעיות ובמגמה נרחבת של אי הנפקת תלושי שכר תקינים או בכלל, הנדרשים כהוכחה עבור מבחן התמיכה. דפוסים אלה קיימים ביתר שאת בשוק העבודה בגדה המערבית, שמועסקים בו רבים מבני זוגן של תושבות ירושלים המזרחית.

לאור המיעוט הזעום של מעונות יום בירושלים המזרחית, יש קושי להגיע למסקנות ברורות על-פי נתוני ההרשמה אליהם. אך ניתן ללמוד על השלכות פגמי מערך הסבסוד דרך מצבם של המשפחתונים המפוקחים, שמערך והיקף הסבסוד ומודל ההפעלה הכלכלי שלהם דומים לאלה של מעונות היום. ואכן, במצב הדברים הנוכחי, הרוב המכריע של הילדים במשפחתונים המפוקחים הם כאלו שהופנו על-ידי משרד הרווחה, ומקבלים סבסוד מלא לשכר הלימוד במעון – כך על פי מנהלות אגף הגיל הרך בעיריית ירושלים. נראה שגורם משמעותי לכך הוא אי-העמידה של משפחות שלא הוגדרו כמשפחות רווחה במבחני הסבסוד, או אי יכולתן לשלם את שכר הלימוד שלאחר סבסוד. נתונים אלה מחזקים את החשש כי ללא התאמת הקריטריונים לסבסוד למצב הכלכלי-תעסוקתי בירושלים המזרחית, יעמדו מעונות היום החדשים שייבנו כ'פילים לבנים' ללא שימוש, ולא יספקו את המענה לצרכי אמהות בדרכן להשתלב בשוק התעסוקה.

IV. קשיים נוספים במערך הקיים של מעונות היום

מערך ההפעלה והשיווק הקיים של מעונות היום סובל משני חסמים נוספים שפוגעים באפקטיביות וביציבות שלו, לצד הקושי המרכזי של אי התאמת מנגנון הסבסוד:

א) שיטת התגמול הכלכלי למפעילים ומפעילות של מעונות היום

פרנסת מפעילי המעונות והמשפחתונים מבוססת על העברת תשלום מהמדינה בהתאם לזכאות האמהות, והשלמת היתרה על-ידי המשפחות. היות שסטוס הזכאות של המשפחות משתנה מעת לעת, ולא פחות מכך יכולתן הכלכלית בפועל, מפעילות המסגרות נותרות חשופות לסיכונים כלכליים

בטווחי הביניים עד להתאמת התמיכה הממשלתית לשינוי במצב המשפחה, אם זו אכן נעשית. בהתאם לכך, על-פי מנהלות תחום הגיל הרך בעיריית ירושלים, גם מפעילות המשפחתונים מעדיפות לקלוט ילדי רווחה מאחר ושכר הלימוד שלהם מובטח על-ידי המדינה, בניגוד לילדי משפחות עובדות שנדרשות לשלם חלק משמעותי משכר הלימוד. אף אם יורחבו הקריטריונים לסבסוד כפי שהוצע לעיל, המודל הנוכחי יתקשה לספק יציבות פיננסית למסגרות החינוכיות בתוך מציאות כלכלית ותעסוקתית קשה וכאוטית. זו נדרשת באופן מיוחד בשנים הראשונות לביסוס מערך חינוכי ציבורי חדש. יש לפיכך לדאוג לתקצוב ממשלתי ייעודי לכיסוי הפעלת מעונות היום, כדי לבטח את המפעילות/ים מסיכון כלכלי ולאפשר יציבות ואינקלוסיביות של המסגרות.

ב) היעדר מידע בערבית וקושי בנגישות בירוקרטית

כמו בתחומים רבים אחרים, גם בתחום החינוך לגיל הרך, המערכת הבירוקרטית אינה נגישה באופן מספק לשפה הערבית. הדבר מקשה על הורים לבחון את זכאותם לסבסוד או אף לדעת על אפשרות זו, ומהווה מכשול משמעותי גם בתהליך הגשת הבקשה והרישום עצמם. זאת לצד מכשול נוסף – האוריינות והנגישות הדיגיטליות המתחייבות כיום. לאור העובדה שהשימוש במסגרות לגיל הרך בירושלים המזרחית אינו מבוסס, על מנת לעודד ולהרחיב שימוש במסגרות החינוכיות הללו יש צורך בהעלאת מודעות אקטיבית לקיומן ולערכן, באופן נגיש ונוח. יש להשקיע בכך עבודת מטה מקיפה.

V. השקעה במשפחתונים מפוקחים – עד להקמת מעונות היום ולצד

בעוד שהחלטת הממשלה 3790 נדרשת לפתרונות חלקיים בעניין מעונות היום, היא נעדרת כל התייחסות למשפחתונים המפוקחים, כנראה כחלק ממדיניות האגף למעונות יום ומשפחתונים במשרד העבודה והרווחה להשקיע בבינוי מעונות יום ולא בהרחבת תקני המשפחתונים.¹⁸ לאור המורכבות הכרוכה בתכנון ובינוי מעונות היום והקושי בהפקעת הקרקעות עבורם, מדובר בתהליך שעלול לארוך זמן רב. בנוסף, יש חשש שיתאים רק לחלק מהשכונות בירושלים המזרחית – כאשר למשל בשכונות שמעבר לגדר ההפרדה הצפיפות, היעדר התכנון והמחסור הקיצוני בתשתיות אינם מותרים מרחבים פוטנציאליים להפקעה ולבניית מעונות. **מסיבות אלה, אין לזנוח את קידום**

¹⁸ חופש מידע, עיריית ירושלים, ינואר 2020, ה"ש 3 לעיל.

פתרון הביניים של משפחתונים מפוקחים, שמאפשר גמישות ומתאים יותר למצב הקיים בירושלים המזרחית – ובמיוחד לאור האפשרות להפעיל משפחתון במבנים קיימים ובהם בתי מגורים העומדים בקריטריונים מוגדרים. מעבר להיבטים התשתיתיים, יש בו גם ערך פדגוגי מוסף, באשר הוא מגדיל את מגוון האפשרויות העומדות בפני ההורים, ומוסיף את החלופה של מסגרת ביתית ובה מספר מצומצם יותר של ילדים. בפרסומינו הבאים נרחיב בנוגע לחסמים ולהצעות הפתרון הממוקדות בנושא זה.

VI. סיכום המלצותינו להתאמת מערך מעונות היום לצרכי התושבים בירושלים המזרחית:

1. **התאמת דרגות הסבסוד למאפיינים הכלכליים של ירושלים המזרחית** – במקום מבחן ההכנסה ודרגות הסבסוד הנוכחיות, יש להגדיר דרגת סבסוד כוללת שבמסגרתה תשלום ההורים לא יעלה על 250 ש"ח לתינוק/ת או ילד/ה. זאת בדומה לקטגוריה של אמהות יחידניות מגבירות עבודה או לומדות.
2. **פישוט מבחני התמיכה** – התנאים לזכאות כיום מורכבים להבנה ודורשים מההורים מאמצים בירוקרטיים רבים. על מנת לאפשר נגישות אמיתית, יש לנסח מבחן פשוט יותר, המבוסס על חתכים רחבים יותר של זכאות עם התייחסות פחותה למאפיינים אינדיבידואליים.
3. **ריכוך דרישת העבודה במבחן התמיכה** –
 - א. **התאמת מבחן התמיכה לאמהות המבקשות להשתלב בעבודה** – יש להגמיש את "מבחן העבודה" כך שיתמוך באמהות המצהירות על רצון ומאמצים להשתלב בשוק העבודה. אלו יקבלו זכאות לסבסוד בתקופת זמן ראשונית משמעותית שתוגדר.
 - ב. **התאמת היקף שעות העבודה הנדרש** – ביחס לקבוצת הנשים העובדות, יש להתאים את "מבחן העבודה" למציאות התעסוקה בירושלים המזרחית כך שהזכאות תחול גם על אימהות שעובדות בהיקף משרה נמוך מ-24 שעות שבועיות. על פי העדויות שנאספו, רף רלוונטי עבור משרה חלקית הוא כ-15 שעות שבועיות.
4. **הרחבת קריטריון הלימודים במבחן התמיכה** – כך שגם אמהות המשלימות השכלה בסיסית (12 שנות לימוד או שווה ערך להן) או משתתפות בהיקף סביר בתוכניות ההכון התעסוקתי המוכרות (לדוגמה תכנית "מעגלי תעסוקה" ותכניות במסגרת מרכז "ריאן") ייחשבו על-פי מבחן התמיכה כלומדות ועל כן זכאיות לסבסוד כולות במבחן ההכנסה.
5. **ביטול הדרישה לעבודה/לימודים של בן הזוג**.
6. **כיסוי עלויות הפעלת המעון על-ידי המדינה** – בכדי לעודד את מפעילי/ות המעונות לקלוט גם ילדים ששבר הלימוד שלהם אינו מסובסד באופן מלא, ולבטחם מסיכון כלכלי במקרה של אי-תשלום ההורים.
7. **עבודת מטה והשקעה תקציבית ייעודית לקידום נגישות בירוקרטית ושפתית והגברת המודעות למסגרות חינוך לגיל הרך** – אף כי מושקעים מאמצים בעבודה מסוג זה, בהיעדר תקצוב ומערך עבודה ייעודיים לנושא לא ניתן להתמודד עם האתגרים המורכבים באופן מספק.
8. **במקביל להשקעה במעונות היום, יש להשקיע גם בקידום משפחתונים מפוקחים**, פתרון שמרחיב את מגוון האפשרויות החינוכיות-טיפוליות ומאפשר גמישות נדרשת בתכנון ובהקמה.

עיר עמים היא עמותה ישראלית בלתי-מפלגתית העוסקת במורכבות החיים בירושלים בהקשר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני. העמותה פועלת למען יציבות, שוויון ועתיד פוליטי מוסכם בירושלים.

noa@ir-amim.org.il | www.ir-amim.org.il
טלפון 02-6579626 | פקס 02-6233696

עיר עמים מודה לארגונים, המדינות והא/נשים התומכים בפעילותה למען עתיד מוסכם והוגן לירושלים. עיקר המימון מקורו בישויות מדיניות זרות, שפרטיהן מופיעים באתר האינטרנט של רשם העמותות. לתמיכה בעיר עמים **לחצו כאן**.

מען - ארגון עובדים הוא ארגון עובדים כללי המאגד עובדים בישראל. בנוסף מאגד הארגון עובדים פלסטינים העובדים עבור מעסיקים ישראלים באזורי תעשייה שבשטחי ההתנחלויות. מזה עשרים שנה מפעיל הארגון סניף בירושלים המזרחית המסייע לתושבים למצות את זכויותיהם הסוציאליות, ופועל לקידום תעסוקת נשים הוגנת.

معنا - نقابة عمالية [ج.م.]
מען - ארגון עובדים [ע"ד]
MAAN-WORKERS ASSOCIATION [R.A.]

פרסום זה הופק הודות לתמיכתו של האיחוד האירופי.

האחריות הבלעדית על פרסום זה נתונה בידי עיר עמים ומען - ארגון עובדים, ואין להתייחס אליו כמשקף בהכרח את עמדת האיחוד האירופי.